Trafi Liikenteen turvallisuusvirasto
Trafiksäkerhetsverket

LAUSUNTO

Päiväys/ Datum 16.3.2017

Liikenne- ja viestintävaliokunta
perjantai 17.3.2017 klo 11.15

Dnro/Dnr TRAFI/79839/03.03.01/2017

Viite/ Referens VNS 1/2017 vp / Asiantuntijapyyntö

Valtioneuvoston selonteko kestävän kehityksen globaalista toimintaohjelmasta Agenda2030:sta Kestävän kehityksen Suomi – pitkäjänteisesti, johdonmukaisesti ja osallistavasti

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Liikenteen turvallisuusvirastolta (jäljempänä Trafilta) kirjallista asiantuntijalausuntoa otsikkoasiassa. Trafi kiittää kuulemismahdollisuudesta. Trafi tarkastelee lausunnossaan laajaa Agenda 2030 kokonaisuutta liikenne- ja viestintäpolitiikan sekä liikenteen viranomaisen näkökulmasta.

Liikenne- ja viestintäpolitiikalla on suuri merkitys ihmisten hyvinvointiin ja yhteiskunnan kestävään kilpailukykyyn. Kansalaisten liikkumisvalinnat vaikuttavat keskeisesti toisaalta liikenteen ympäristövaikutuksiin ja päästöihin, ja toisaalta liikkuminen vaikuttaa kansanterveyteen ja hyvinvointiin. Murroksessa olevat liikenteen palvelut osaltaan voivat merkittävästi lisätä yhteiskunnan kilpailukykyä.

Agenda 2030:n haaste on sen laajuus. Olisi tärkeä huolehtia, että eri hallinnonaloilla tehtävä työ ja niiden liittymäpinnat Agenda 2030:een tulevat huomioiduksi ja kestävää kehitystä tukevat politiikat ovat johdonmukaisia.

Painopiste 1 – Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi

Agenda 2030:n toimeenpanon painopistealueista ensimmäinen on hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi. Suomen liikennejärjestelmän kannalta painopistealueen keskeisimmät toimenpiteet ovat energia- ja ilmastostrategian (sekä valmisteilla olevan keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman eli KAISUn) toimeenpano, liikennekaaren toteuttaminen sekä kestävät julkiset liikennehankinnat, biotalous- ja cleantech-ratkaisut.

Energia- ja ilmastostrategiassa on linjattu toimenpiteitä, joilla liikennesektorin päästöjä voitaisiin vähentää noin 50 prosenttia vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2005 tilanteeseen. Toimet jakautuvat liikennejärjestelmän ja ajoneuvojen energiatehokkuuden parantamiseen sekä fossiilisten polttoaineiden korvaamiseen uusiutuvilla polttoaineilla. Toimet kohdistuvat erityisesti tieliikenteeseen, jossa päästöjen määrä ja päästövähennyspotentiaali ovat suurimpia. Ajoneuvokannan uudistuminen on keskeinen keino päästöjen vähentämiseksi. Bio- ja muut uusiutuvat polttoaineet sekä cleantech-ratkaisut ovat tässä myös tärkeässä asemassa.

Liikennekaarella edistetään uuden teknologian, digitalisaation ja uusien liiketoimintakonseptien käyttöönottoa. Avoimella datalla ja tietovarantojen

paremmalla hyödyntämisellä luodaan edellytyksiä uusille liiketoimintaideoille. Hankkeessa on samalla tarkoitus myös keventää sääntelyä. Liikennekaaren yhteydessä tulee huolehtia ja seurata, että lisääntyvät digitalisaatio ja robotisaatio edistävät kestävää liikkumista ja kehitystä.

Laki ajoneuvojen energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa hankinnoissa (1509/2011) edellyttää valtiota ja kuntia huomioimaan hankinnoissaan ajoneuvojen käytöstä aiheutuvat energia- ja ympäristövaikutukset. Trafi tuottaa yhteistyössä Motivan hankintapalvelun kanssa tietoa liikenteen cleantech-hankinnoista sekä hankintaohjeistusta julkisille henkilö- ja pakettiajoneuvohankinnoille sekä henkilökuljetus- ja joukkoliikennepalveluiden hankinnoille. Julkiset hankinnat ovat keskeisiä myös liikenteen vaihtoehtoisten käyttövoimien edistämiseksi. Hallitusohjelmassa on tavoitteena edistää biotaloutta ja puhtaita ratkaisuja muun muassa julkisilla hankinnoilla. Julkisista hankinnoista 5 % tulisi kohdistaa innovaatioihin.

Suomen Arktisen neuvoston puheenjohtajuuskaudella yksi kaavailluista teemoista on kestävän kehityksen ja erityisesti YK:n Kestävän kehityksen tavoiteohjelman Agenda 2030 edistäminen arktisilla alueilla. Trafi on järjestämässä helmikuussa 2018 kansainvälistä seminaaria Polaarikoodin yhdenmukaiseksi toimeenpanemiseksi. Tämä tukee Agenda 2030 tavoiteohjelman SDG14 tavoitetta koskien vedenalaista elämää.

Painopiste 2 – Yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi

Agenda 2030 toimeenpanon toinen painopistealue on yhdenvertainen, tasa-arvoinen ja osaava Suomi. Liikenteen ja viestinnän kannalta keskeistä on tukea kansalaisia digitalisoituvassa yhteiskunnassa.

Liikenne- ja viestintäministeriössä on selvitetty, miten esteettömyyttä voitaisiin edistää ns. MaaS-palveluissa. Liikenne- ja viestintäministeriössä valmistellaan parhaillaan toimenpideohjelmaa liikenteen ja viestinnän digitaalisten palveluiden esteettömyydestä. Sen on tarkoitus valmistua huhtikuussa 2017.

Trafi osallistuu paitsi toimenpideohjelman valmisteluun, niin on myös yksi hallinnonalan virastoissa, jotka alkavat toteuttaa ohjelmaan kaavailtuja konkreettisia toimenpiteitä. Kansalaisjärjestöt kuten vammaisjärjestöt otetaan huomioon tärkeinä sidosryhminä ja tehdään yhteistyötä järjestöjen kanssa. Tilastointia, asiakastyytyväisyysselvityksiä ja seurantamenetelmiä kehitetään niin, että niissä otetaan paremmin huomioon toimintarajoitteisten ja iäkkäiden henkilöiden näkökulma. Osallistumme hallinnonalan yhteisen yhdenvertaisuus-suunnitelman laatimiseen. Säädöshankkeiden vaikutukset eri väestöryhmille selvitetään mukaan lukien iäkkäät ja toimintarajoitteiset henkilöt hankkeissa, joilla merkitystä henkilöiden liikkumiselle tai viestinnän saavutettavuudelle.

Trafi valvoo matkustajien oikeuksien toteutumista liikematkustajien ja vammaisten matkustajien osalta yhteisölainsäädännön perusteella ja on mukana esteettömyystyössä myös EU-tasolla esim. kehittämässä unionille yhteistä työkalua rautatieliikenteen esteettömyystietojen keruuta varten (Euroopan laajuinen rautatieasemien esteettömyysinventaari). Trafi seuraa liikenteen kestävyyttä ja turvallisuutta tilakuvassaan (http://katsaukset.trafi.fi/). Palvelua laajennetaan lähitulevaisuudessa kattamaan liikennemarkkinoiden ja toimintavarmuuden seuranta.

Katja Lohko-Soner
Johtava asiantuntija